

Dievas laimina Nojų

Pr 9:1-3. Dievas palaimino Nojų bei jo sūnus ir jiems tarė: „Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę”. Bijos jūsų ir drebės prieš jus visi žemės gyvuliai, visi padangių paukščiai – visa, kas juda žemėje, ir visos jūros žuvis. Į jūsų rankas jie yra atiduoti. Kas juda ir yra gyva, bus jums maistui. Duodu juos visus jums, lygiai kaip daviau jums žaliuosius augalus.

Sukurtojo pasaulio pirmajam žmogui Adomui, tuojau po sukūrimo buvo suteiktas ypatingas palaiminimas:

Dievas juos palaimino, tardamas: „Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę ir valdykite ją! Viešpataukite ir jūros žuvisms, ir padangių paukščiams, ir visiems žemėje judantiems gyvūnams. Dievas tarė: „Štai aš jums daviau visus, visoje žemėje sėklą teikiančius augalus ir visus medžius, kurie veda vaisius su sėklomis; jie bus jums maistas. O visiems laukų gyvuliams, visiems padangių paukščiams ir visiems žeme rėpliojantiems gyvūnams, turintiems gyvybės alsavimą, {daviau} maistui visus žaliuosius augalus“. Taip ir įvyko. (Pr 1:28-30)

Nojus po tvano gauna į šį panašų naują palaiminimą. Jis liečia tris dalykus: žmogaus vaisingumą (dauginimąsi), jo valdžią gyvūnams ir jo maitinimąsi. Šis palaiminimas skirtas ne tik Nojui, bet ir sūnams, t.y., esamiems ir būsimiems jo palikuonims, trumpiau tariant – visai žmonių giminei, atnaujintai ir pašauktai naujam gyvenimui.

„Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę”. Tačiau nepridėta, kaip kažkada Adomui: „Ir valdykite ją”, nes nusidėdamas žmogus prarado, geriausiu atveju - labai susilpnino šią savo galią. Ir tik antras Adomas – Viešpats Jėzus Kristus, sunaikinęs nuodėmės valdžią, vėl viską sugražino savo viešpatavimui, nepaliko nieko, kas jam nebūtų pavaldū:

Nes jis visa pajungė ir paklojo jam po kojų. Kai sakoma, jog visa pajungta, tai savaime suprantama, kad išskyrus tą, kuris jam visa pajungė. (1 Kor 15:27)

Ir visa jam (Jėzui Kristui) palenkė po kojų, o jį patį pastatė viršum visko. (Ef 1:22)

Visa pajungei jo (Jėzaus Kristaus) valdžiai. Jeigu jau visa pajungė, tai nepaliko nieko, kas nebūtų jam pajungta. (Žyd 2:8)

Nojui Dievas leido valgyti viską, net ir gyvūnų mėsą. Liepė nevalgyti mėsos su krauju ir sava mirtimi mirusių gyvūnų mėsos.

Dievas liepė po tvano gyvenantiems žmonėms susilaikyti nuo kai kurio maisto, kad maitindamiesi atsimintų Dievą, nes žmonės yra nepastovūs ir linkę užmiršti Jo pažinimą, kaip apie tai yra pasakęs Mozė:

Žmonės kitą dieną pakilo anksti, aukojo deginamąsias atnašas, atnašavo bendravimo aukas, sėdosi valgyti ir gerti, paskui kėlėsi užauti. (Iš 32:6)

”Bijos jūsų ir drebės prieš jus”. Tokių žodžių nebuvo Adomui duotame palaiminime. Šis potvaniniams žmonėms Dievo duotas nurodymas skamba stipriau, negu Adomui ištartas „valdykite” (plg Pr 1:28). Adomas buvo kūrinių valdovas, tačiau jis jiems nekėlė baimės. Kai žmogaus vidinis orumas jau nepajungia jam kūrinių, Dievas anuos tramdo baime. Žmogus bijo Dievo, o gyvūnai bijo žmogaus:

”Nevadinkite sąmokslu visa to, ką ši tauta vadina sąmokslu; nei bijokite to, ko ji bijo, nei nuogaustaukite. Tik su vienu Galybių VIEŠPAČIU darykite sąmokslą, nes jis – jūsų baimė ir nuogaustavimas.” (Iz 8:12-13)

Ši baimė išlaisvina mus iš pavojaus nukentėti nuo stipresnių už mus gyvūnų, priverčia gyvūnus mums tarnauti. Tačiau kartais gyvūnai išeina iš tokios baimės, ir tai būna dėl mūsų pačių nuodėmingumo.

Yra komentatorių, kurie mano, jog Dievas pramatė, kad žmonės sudievinus gyvūnus, todėl leido jų mėsą valgyti, kad jie matytų, kaip tai yra neišmintinga, nes anuos galima užmušti ir valgyti.

Nors Dievas leido žmonėms valgyti viską, kas tik juda, dar iki duodant įstatymą dėl švarių ir nešvarių gyvūnų. Į tokias grupes gyvūnai imti skirstyti pažįstant jų prigimtį, o tai buvo įtvirtinta papročiais. Į tokias grupes gyvūnų skirstymas pastebimas ir pagoniškose tautose.

Pr 9:4. Tikrai mėsos su jos gyvybe, su krauju joje, nevalgysite. Taip pat ir už jūsų kraują, jūsų gyvybę reikalausiu atsiskaityti: iš kiekvieno gyvulio to reikalausiu ir iš žmonių – iš kiekvieno už artimo kraują – reikalausiu atsiskaityti už žmogaus gyvybę. Kas išlieja žmogaus kraują, to asmens kraują taip pat išlies žmogus, nes pagal savo paveikslą Dievas sukūrė žmogų.

Kaip Adomui, leidęs naudotis viskuo, Dievas įsakė susilaikyti ir nevalgyti vaisiaus nuo vieno medžio, taip ir čia, leidęs vartoti maistui viską, sako: „Tikrai mėsos su jos gyvybe, su krauju joje, nevalgysite”.

Kadangi atėjus tam tikram laikui žmonės turėjo aukoti gyvūnus Dievui, Jis tarsi duoda jiems tokį nurodymą: kraujas skirtas man, o jo mėsa skirta jums. Ir tai daro tam, kad stabdytų juose palinkį žudyti žmones.

Senovės liaudies psichologijoje buvo manoma, jog gyvo padaro siela gyvena kraujyje, veikia per kraują, kad šis yra jos artimiausias veikimo organas. Anų laikų žmonės nujautė, jog kraujas priima sielos išgyventus išpūdžius, kad jis gali mažiau ar daugiau juos pernešti į kitus kūnus, kas pastebima perpilant kraują. Gali būti, jog dažnas ir dideliais kiekiais kraujo vartojimas maistui žmoguje gali sukelti neigiamus padarinius. Dievas per tokį naivų psichologijos suvokimą stengiasi žmogui įteigti daugiau pagarbos bet kokiai gyvybei, todėl draudžia naudoti maistui kraują:

Nes gyvūno gyvybė yra kraujyje. (Kun 17:11)

Bet kraujo nevalgysite; jį išliesite ant žemės kaip vandenį. (Įst 12:16)

Dievas šiais žodžiais nesako, jog žmogaus siela yra jo kraujyje. Jis tik prisitaiko prie žmonių kalbėjimo. Pavyzdžiui, žmogus gali sakyti: aš laikau savo rankose tavo gyvybę, vietoje: aš turiu galią tave nužudyti. O kad žmogaus siela nebūna jo kraujyje, apie tai kalbėjo Jėzus Kristus:

”Nebijokite tų, kurie žudo kūną, bet negali užmušti sielos”. (Mt 10:28)

Šis yra amžinas įsakas visoms jūsų kartoms, kur tik jūs gyventumėte: nevalgysite nei jokių taukų, nei jokio kraujo. (Kun 3:17)

Įprotis vartoti kraują maistui ir gyvūnų žudymas silpnina žmonių natūralų bjaurėjimasi žudymu. Todėl įstatymas dėl gyvūnų kraujo siejamas su įstatymu dėl žmogaus kraujo praliejimo. Kraujas yra šventas, nes aukomis apvalomos sielos. Veršių ir ožių aukojimas vaizduoja Jėzaus Kristaus kraują:

Juk neįmanomas dalykas, kad jaučių ir ožių kraujas panaikintų nuodėmes. Todėl, ateidamas į pasaulį, jis byloja: Aukų ir atnašų tu nebenori, bet paruošei man kūną. (Žyd 10:4-5)

O jei vaikščiojame šviesoje, kaip ir jis yra šviesoje, mes bendraujame vieni su kitais, ir jo Sūnaus Jėzaus kraujas apvalo mus nuo visų nuodėmių. (1 Jn 1:7)

Neleisdamas naudoti maistui gyvūnų kraujo, įstatymas paverčia, tam tikru būdu, kiekvieną gyvūno žudymą aukojimu Dievui.

Tai - pirmas Nojui duotas įsakymas. Vėliau, ypač Mozės laikais, jis įgijo detalesnį išdėstymą, platesnę fizinę, moralinę, provaizdinę, apeiginę argumentaciją:

Žmogus, vejamas dėl kraujo kaltės, bėgs iki kapo; tenepadeda jam niekas. (Pat 28:17)

Daviau jums kraują, kad ant aukuro atliktumėte permaldavimą už savo gyvybę, – kraujas atlieka permaldavimą, nes jis yra gyvybė. (Kun 17:11)

Kas valgytų bet kokį kraują, bus pašalintas iš savo giminės. (Kun 7:27)

Nevalgykite nieko su krauju. (Kun 19:26)

Tad puolė jie prie grobio ir, paėmę avių, jaučių bei veršių, plovė juos ant žemės. Kareiviai valgė kruviną mėsą. Sauliui buvo pranešta: „Štai kareiviai nusideda VIEŠPAČIUI, valgydami kruviną mėsą!“ „Jūs nesilaikėte tikėjimo, – jis tarė, – atritinkite man čia didelį akmenį“. Ir Saulius įsakė: „Pasisukinėkite tarp kareivių ir jiems pasakykite: „Teatveda visi savo jaučius ar savo avis pas mane, teskerdžia juos čia ir tevalgo. Bet nenusidėkite VIEŠPAČIUI, valgydami kruviną mėsą“. (1 Sam 14:32-34)

Šiomis mintimis apie kraują yra išsakytos aukojimo ir Jėzaus Kristaus darbų koncepcija. Kraujus yra sielos (gyvybės) simbolis ir aukojimo sistemoje įgyja apvalymo – išpirkimo charakterį:

Ir jeigu ožių bei jaučių kraujas ir telyčios pelenai, kuriais apšlakstomi suteptieji, pašventina ir suteikia kūno švarumą, tai nepalyginti labiau kraujas Kristaus, kuris per amžinąją Dvasią paaukojo save kaip nesuteptą auką Dievui, nuvalys mūsų sąžinę nuo mirties darbų, kad galėtume tarnauti gyvajam Dievui. (Žyd 9:13-14)

Taip pat bemaž viskas pagal įstatymą apvaloma krauju, ir be kraujo praliejimo nėra atleidimo. (Žyd 9:22)

Dievas skiria atsakomybę žmonėms ir gyvūnams už pralietą kraują dabartyje ir ateityje – pasaulio pabaigoje:

O VIEŠPATS jam tarė: „Ką tu padarei? Tavo brolio kraujas šaukiasi manęs iš žemės! Todėl būk prakeiktas toli nuo žemės, kuri atvėrė savo burną priimti tavo brolio kraują iš tavo rankos. Kai tu dirbsi žemę, ji nebeduos tau daugiau savo derliaus. Tu būsi bėglys ir klajūnas žemėje“. Kainas atsakė VIEŠPAČIUI: „Per daug didelė man bausmė, jos pakelti negaliu! Šiandien išvarei mane nuo žemės, aš turiu slėptis nuo tavo veido ir tapti bėgliu bei klajūnu žemėje, – kas tik mane sutiks, galės mane užmušti“. Tuomet VIEŠPATS jam tarė: „Taip nebus! Jei kas užmuštų Kainą, už Kainą bus atkeršyta septynis kartus“. Ir VIEŠPATS paženklino Kainą žyme, kad kas nors, jį užtikęs, neužmuštų. (Pr 4:10-15)

Jei jautis subadytų mirtinai vyrą ar moterį, tas jautis turi būti užmuštas akmenimis; jo mėsa nebus valgoma. Jaučio savininkas bus nekaltas. (Iš 27:28)

Gyvūnų kraują dėl tam tikrų tikslų buvo galima pralieti, tačiau žmonių kraujo pralieti nebuvo galima, išskyrus keršto atvejį už nužudytą žmogų. Viešpats keršija už pralietą žmogaus kraują:

Pakilk, VIEŠPATIE! Dieve, pakelk ranką, neužmiršk skriaudžiamųjų! Kodėl nedorėlis turėtų tyčiotis iš Dievo ir širdyje sakyti: „Atsiskaityti nešauksi“. (Ps 10:12-13)

„Už Naboto kraują ir jo vaikų kraują, kuri mačiau vakar, – tai VIEŠPATIES žodis, – aš atlyginsiu tau tame pačiame lauke, – tai VIEŠPATIES žodis“. Tad iškelk jį ir išmesk tame lauke pagal VIEŠPATIES žodį. (2 Kar 9:26)

Ir prie Naujosios Sandoros Tarpininko Jėzaus bei prie apšlakstymo krauju, kuris šaukia garsiau už Abelio kraują. (Žyd 12:24)

Nužudytojo kraujas teršia kaltąjį:

Nesuterškite krašto, kuriame gyvenate. Kadangi kraujo išliejimas suteršia kraštą, permaldavimą už kraštą dėl jame išlieto kraujo galima atlikti tik krauju to, kuris išliejo kraują. (Sk 35:33)

Liejo nekaltą kraują, – kraują savo sūnų ir dukterų, kuriuos aukėjo Kanaano stabams, – ir kraštą išniekino, išliedami kraują. Taip jie teršėsi savo veiksmais ir ištvirkavo savo darbais. (Ps 106:38-39)

Suteršimas, išniekinimas sunaikinamas žudiko krauju:

Karalius jam tarė: „Daryk, kaip jis pasakė. Užmušk ir palaidok jį. Nuimk nuo manęs ir mano tėvo namų kaltę už kraują, kuri Joabas išliejo be reikalo. Taip VIEŠPATS sugrąžins jo kraujo kaltę jam ant galvos, nes, mano tėvui nežinant, jis nužudė kalaviju du už save doresnius ir geresnius vyrus – Nero sūnų Abnerį, Izraelio kariuomenės vadą, ir Jeterio sūnų Amasą, Judo kariuomenės vadą. (1Kar 2:31-32)

Suteršimas, išniekinimas sunaikinamas žudiko apšlakstymu:

„Tada visi arčiausiai lavono esančio miesto seniūnai, nusiplovę rankas virš telyčios, kuriai sprandas slėnyje buvo nusuktas, sakys: 'Mūsų rankos šio kraujo neišliejo nei mūsų akys tai matė. Atleisk, VIEŠPATIE, savo tautai Izraeliui, kuri tu atpirkai. Tenepasilieka nekalto kraujo kaltė Izraelyje, tavo tautoje!' Ir kraujo kaltė bus jiems atleista. Taip tu pašalinsi iš jūsų nekalto kraujo kaltę, nes darysi, kas yra teisu VIEŠPATIES akyse“. (Įst 21:6-9)

Jei šios priemonės neišnaudotos, ateina Viešpaties teismas:

„Nerodysi jam jokio gailesčio, bet pašalinsi nekalto kraujo kaltę iš Izraelio, idant tu klestėtumei“. (Įst 19:13)

„Nūn tad nelaikyk jo nekaltu, nes esi išmintingas vyras. Tu žinosi, kaip su juo pasielgti ir nusiųsti jo žilą galvą į Šeolą kraujyje“. (1 Kar 2:9)

Karalius jam tarė: „Daryk, kaip jis pasakė. Užmušk ir palaidok jį. Nuimk nuo manęs ir mano tėvo namų kaltę už kraują, kuri Joabas išliejo be reikalo. Taip VIEŠPATS sugrąžins jo kraujo kaltę jam ant galvos, nes, mano tėvui nežinant, jis nužudė kalaviju du už save doresnius ir geresnius vyrus – Nero sūnų Abnerį, Izraelio kariuomenės vadą, ir Jeterio sūnų Amasą, Judo kariuomenės vadą. Tekrinta jų kraujo kaltė ant Joabo galvos ir galvos jo palikuonių amžinai, bet palaima iš VIEŠPATIES tebūna su Dovydu, jo palikuonimis, jo namais ir jo sostu amžinai“. (1 Kar :31-33)

Mirties bausme baudžiamas net žmogaus mirtį lėmęs gyvulys, nes kaip ir žmonės, taip ir gyvūnai, nebrangina gyvybės:

„Jei jautis subadytų mirtinai vyrą ar moterį, tas jautis turi būti užmuštas akmenimis; jo mėsa nebus valgoma“. (Iš 21:28)

Dievas save skiria kraujo išieškotoju, kad joks žudikas nesidžiaugtų nebaudžiamumu, nes, kas vengia žmonių teismo, tą teisia Dievas, baudžiantis už mirtį gyvenime, mirtyje ir po mirties.

Kadangi žmogus yra sukurtas pagal Dievo paveikslą, kuris žmogų sieja dvasinės giminystės su Dievu ryšiu. Jis yra žmoguje išlikęs ir po nuopuolio. Dievo paveikslas žmoguje yra giliausias pagrindas, kodėl žmogžudystė yra ypatingas nusikaltimas. Ir tai yra paaiškinimas,

kodėl žmogaus kraujo praliejimas, skirtingai nuo gyvūno kraujo praliejimo, reikalauja keršto. Dievas reikalauja iš mūsų žmogaus kraujo nepralieti, o gyvūnų kraujo tik nevalgyti su maistu.

O jūs būkite vaisingi ir dauginkitės, daugėkite žemėje ir ją užvaldykite! (Pr 9:7)

Apreiškimas baigiasi tuo pačiu palaiminimu, kuriuo ir prasidėjo, tuo parodoma, jog prieš tai išdėstyti įsakymai yra duoti šio Dievo palaiminimo įvykdymui.

Kaip ir Adomui, iš pradžių jam suteikė rojų su visais jo teikiamais džiaugsmiais ir malonumais, ir tik po to liepė nevalgyti nuo vieno medžio, taip ir čia. Pirmiausia Nojui Dievas pažada, kad jis daugiau nebevykdys tokio visuotinio žmonių naikinimo, bet valdys stichijas, leis joms tvarkingai veikti. Jis suteikia Nojui ir jo sūnams palaiminimą, dovanojo jiems anksčiau žmonių turėtą valdžią visiems gyvūnams ir leido juos naudoti maistui, įveda tik vieną apribojimą – nevalgyti mėsos su krauju.

O žmonės elgiasi priešingai negu Dievas. Jie nori, kad pradžioje būtų įvykdyti įsakymai ar nurodymai, o po to galvoja apie apdovanojimą tų, kurie buvo jiems paklusnūs. Dievas iš pradžių visokiomis gėrybėmis patraukia prie savęs žmogaus prigimtį, o po to duoda lengvai įvykdomus įsakymus – tokiu būdu jis mus motyvuoja. Nelengva ir nemalonu eiti prie to, kuris yra tavo priešas, pradėti su juo pokalbį. Tačiau jei prisiminsi apie šio įsakymo didelę vertę, apie didžiulę dovaną už jo vykdymą, kad nauda iš to bus tau, o ne tavo priešui, tuomet tau viskas pasirodys esą lengva.

Dievo sandora su Nojumi

Pr 9:8. Tuomet Dievas tarė Nojui ir su juo buvusiems sūnams:

Šiame skyriuje kalbama apie atnaujinimą tos sandoros, kurią Viešpats sudarė su Nojumi dar prieš tvaną (Pr 6:18). Tačiau dabars andora skelbiama iškilmingiau ir platesne apimtimi: anksčiau ji buvo asmeninė Dievo sąjunga su Nojumi („su tavimi“), dabar į ją įeina ir visi Nojaus šeimyniškiai („su jumis“) ir visi būsimi jų palikuonys ir net gyvūnų pasaulis.

Pr 9:9-11. Štai aš sudarau savo sandorą su jumis ir jūsų būsimais palikuonimis, su visais gyvūnais, esančiais su jumis, – paukščiais, galvijais ir visais su jumis buvusiais žemės gyvuliais, kurie tik išėjo iš arkos. Aš palaikysiu savo sandorą su jumis: niekad daugiau visi marieji gyvūnai nebus tvano vandenu išnaikinti, niekad daugiau nebus tvano žemei nuniokoti.

Ši sandora buvo skirta saugoti žmonėms ir gyvūnams nuo naikinimo ir mirties, šia prasme ji gali tarnauti provaizdžiu evangeliško pažado, skelbiančio gerąją naujieną apie išlaisvinimą iš amžinos, nuodėmės lemtos mirties:

Sudarysiu su jais taikos sandorą, išvarysiu iš jų krašto plėšrius žvėris, – jie gyvens saugiai net dykumoje ir miegos net giriose. (Ez 34:25)

Sudarysiu su jais taikos sandorą, – ji bus su jais amžina sandora. Laiminsiu juos ir pagausinsiu, pastatysiu amžiams tarp jų sau šventovę. (Ez 37:26)

Sudarysiu su jais amžiną sandorą, niekuomet nuo jų nenusigrėšiu ir nesiliausiu daryti jiems gera. Į širdį jiems įdiegsiu pagarbą man, kad jie nuo manęs nesigrežtų. (Jer 32:40)

Čia pateikiamas dar vienas įrodymas, koks yra tamprus žmogaus ir gamtos ryšys: puola žmogus, puola ir visa gamta, pagaliau, kyla žmogus, o su juo keliasi ir visa kūrinija:

Mat kūrinija buvo pajungta tuštybei, – ne savo noru, bet pavergėjo valia, – su viltimi, kad ir pati kūrinija bus išvaduota iš pragaišties vergovės ir igis Dievo vaikų garbės laisvę. (Rom 8:20-21)

Pr 9:12-13. Ir šis, – Dievas pridėjo, – bus ženklas, kurį aš duodu visiems amžiams, mano sandoros tarp manęs ir jūsų bei visų su jumis esančių gyvūnų. Savo lanką padėjau į debesis, ir jis bus ženklas sandoros tarp manęs ir žemės.

Kaip regimą, išorinį ženklą, patvirtinantį pasaulinio mąsto tvano nepasikartojamumą, Dievas žmogui nurodė vaivorykštę. Dalis Biblijos tekstų aiškintojų mano, jog iki šio momento vaivorykštės nebuvo, ji atsirado ir pasirodė kaip tik sandoros tarp Dievo ir Nojaus sudarymo momentu. Mat manoma, jog iki tvano žemėje nebuvo ir lietaus, o žemę drėkino rasa ir rūke esantis vanduo.

Tą dieną, kai VIEŠPATS Dievas padarė žemę ir dangų, kai žemės laukuose dar nebuvo jokių krūmokšnių ir dar nebuvo išdygusi jokia laukų žolė, nes VIEŠPATS Dievas dar nebuvo siuntęs žemėn lietaus ir žmogaus dar nebuvo dirvai arti, tik versmė tryško iš žemės ir drėkino visą dirvos paviršių. (Pr 2:4-6)

Kiti komentatoriai mano, jog vaivorykštė egzistavo ir anksčiau, tačiau iki šio momento ji buvo tik nieko nereiškiantis dangaus fenomenas, - dabar gi jai priskiriamas ypatingas simbolinis veiksmas. Tam tikslui vaivorykštė pasirinkta neatsitiktinai: mat vaivorykštė, t.y. matomas saulės spindulių lūžimas, gali susidaryti ir būti matoma tik debesims ne ištiesai dengiant dangų, kad tarp jų būtų ir tarpai saulės spinduliams prasiskverbti. Tokioje situacijoje lietus negali būti ištiesu vandens srautu, grasinančiu tvanu. Gamtos tyrėjai pastebi, jog vaivorykštė negalima lyjant tropinėms liūtims. Taigi vaivorykštė perspėja, jog gamtoje nėra susidariusių sąlygų kilti tvanui.

Biblijoje aptinkame ir kitas simbolines vaivorykštės reikšmes. Drauge su žaibu ji simbolizuoja Dievo teismą arba yra Dievo dydybė ir šlovės:

VIEŠPATS sugriaudė danguje, Aukščiausiasis prabilo balsu, kruša ir žarijomis. (Ps 8:14)

Aukščiau to, kas atrodė kaip jo juosmuo, regėjau spindesį tartum gintaro, kaip žėrinčios ugnies. O žemiau to, kas atrodė kaip jo juosmuo, regėjau tartum ugnį, su blizgančia pašvaiste visur aplinkui. Kaip vaivorykštė, kai ji pasirodo lietaus dieną debesyse, tokia buvo pašvaistė, kuri jį supo aplinkui. Tai buvo VIEŠPATIES šlovės panašumo išvaizda. Pamatęs parpuoliau veidu žemėn ir išgirdau kažką kalbantį. (Ez 1:27-28)

Pažvelk į vaivorykštę! Tada šlovink jos Kūrėją, nes ji nepaprastai graži savo puošnumu. Ji apglėbia dangaus skliautą savo didingu lanku; Aukščiausiojo rankos jį galingai įtempė. Savo žodžiu jis siunčia pūgą ir išskubina savo nuosprendžio žaibus. (Sir 43:12-13)

Jo išvaizda buvo panaši į jaspio ir sardžio brangakmenius, o vaivorykštė, juosianti sostą, buvo panaši į smaragdą. (Apr 4:3)

Aš išvydau dar vieną galingą angelą, nužengiantį iš dangaus, apsisiautusį debesimi. Jo galvą supo vaivorykštė, veidas švytėjo kaip saulė ir kojos – tarsi ugnies stulpai. (Apr 10:1)

Kad vaivorykštė yra slėpiningas ženklas, ji rado atgarsį ir pagonybės universaliuose mituose, kuriuose ji dažniausiai vaizduojama kaip nuolanki pasiuntinė iš dangaus, nešanti į žemę džiaugsmą, taiką ir ramybę, dievų laiminimą.

Pr 9:14. Kai supūsiu viršum žemės debesis ir pasirodys debesyje mano lankas,

Biblijoje žsimenama apie sutelktus debesis dažniausiai tuomet, kai kalbama apie grėsiantį pavojų arba audrą, pavyzdžiui:

Tikėk manimi, užliesiu tvanu – vandenimis – žemę po dangumi sunaikinti visiems mariesiems, turintiems gyvybės alsavimą. Visa, kas žemėje, pražus. (Pr 6:17)

Tokiu būdu, kai labiausiai grės pavojus, Viešpats žada siųsti vaivorykštę, kaip pasigailėjimo ženklą ir kaip išlaisvinimą iš dangaus bausmės.

Pr 9:15-16. Aš atsiminsiu savo sandorą, kuri yra tarp manęs ir jūsų bei visų marijų gyvūnų, ir vandenys niekad daugiau netaps tvanu visiems mariesiems sunaikinti. ¹⁶ Kai lankas bus debesyje, aš į jį pažvelgsiu ir atsiminsiu sandorą tarp Dievo ir visų gyvūnų – visų žemėje esančių marijų.

Tai antropomorfinis pavaizdavimas Dievo galvojimo apie žmones, kuris, pagal analogiją su žmogumi, yra jų prisiminimas kiekvieną kartą, kai jiems grėsia slėpiningas pavojus. Tai bendras Dievo Apvaizdos požiūris į žmones, kuris apima ir atskirus atvejus, išplaukiančius iš tarp Dievo ir Nojaus sandoros sudarymo fakto.

Pr 9:17. Dievas pasakė Nojui: „Tai bus ženklas sandoros, kurią sudariau tarp savęs ir visų žemėje esančių marijų“.

Šitie yra baigiamieji Dievo netrumpos kalbos žodžiai sudarant sandorą su Nojumi.

Nojus sodina vynuogyną

Pr 9:18.Nojaus sūnūs, išėjusieji iš arkos, buvo Šemas, Hamas ir Jafetas.

Nuo šio momento prasideda naujas biblinis etapas – Nojaus vaikų ir jų palikuonių istorija. Pagal plačiausiai priimtą aiškinimą, vardas “Šemas” reiškia “ženklas”, “žymė”. Vardas “Chamas”, tikėtina, reiškia “tamsus”, “tamsaus gymio”. Vardas “Jafetas” reiškia “paplitęs”. Nojaus sūnūs čia išvardinami norint parodyti, jog žmonija neturėjo daugiau jokių kitų gimdytojų.

Hamas buvo Kanaano tėvas.

Konstantinopolio archiepiuskupas Jonas Auksaburnis (345-407 m.) mano, jog Biblija mums nori parodyti, koks nesuvaldantis buvo Chamas, kurio net tvanas, net ankštas gyvenimas arkoje nesugebėjo priversti susilaikyti nuo lytinių santykių. Šis aiškinimas neprieštarauja ir kitam, pagal kurį Kanaanas čia nurodomas kaip atstovas chamitų genties, kurie gavo kanaaniečių vardą ir gyveno šalia žydu, todėl yra labai glaudžiai susiję su išrinktosios tautos istorija:

Tarpais sustodamas, Abramasis per Kanaano kraštą keliavo iki pat Morės ažuolo vietovės prie Šechemo. (Pr 12:6)

Pr 9:19.Tie trys buvo Nojaus sūnūs, ir iš jų buvo apgyvendinta visa žemė.

Šemo (semitai) palikuonys apsigyveno Armėnijoje, Mesopotamijoje, Sirijoje, ir Arabijoje. Chamo palikuonys emigravo daugiausia į Afriką. Galiausiai Jafeto palikuonys išplito Azijos šiaurėje, Indijoje, įsikverbė į Europą ir net, tikėtina, į Ameriką.

Iš vienos šaknies jis išvedė visą žmonių giminę, kuri gyvena visoje žemėje. Tai jis nustatė aprėžtus laikus ir apsigyvenimo ribas. (Apd 17:26)

Nojus užmiega ir yra išjuokiamas jo sūnaus

Pr 9:20-21.Nojus, žemės artojas, buvo pirmasis, kuris įsiveisė vynuogyną. Jis gėrė vyno, pasigėrė ir gulėjo nuogas savo palapinėje.

Išsilaipinęs Armėnijoje Nojus pradėjo idirbti žemę ir įveisė vynuogyną. Todėl ši šalis laikoma vynuogių gimtine.

Saikingas vynuogių ir ir vynuogių sulčių naudojimas yra puiki sveikata gerinanti ir gydymo priemonė. Tačiau iki tvano žmonės su vynuogėmis nebuvo pažįstami ir su vyno vartojimu – taip pat. Gali būti, kad Nojus nežinojo vynuogių vyno poveikio, todėl ir įpuolė į tokią būseną, kokia čia aprašyta. Tokios klaidos, net jei jos yra padarytos teisių žmonių, yra mums pamoka, kad savimo jėgomis ir supratimu pernelyg nepasitikėtume:

Todėl kas tariasi stovįs, težiūri, kad nepultų. (1 Kor 10:12)

Šis pavyzdys gali mums padėti kaip vaistas tuomet, kai nusiviliame savimi darydami nuodėmes:

Pasakyk jiems: „Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Kai žmonės pargriūva, argi jie vėl nesikelia? Kai žmonės paklysta, argi atgal negrižta?' (Jer 8:4)

Jonas Auksaburnis sako, jog Biblijoje aprašyti ne tik teisiųjų žmonių geri darbai, jų dorybė, bet ir jų klaidos, nuopuoliai, kad pastarųjų vengtume, o pirmųjų siektume.

Pr 9:22.Hamas, Kanaano tėvas, pamatė savo tėvo nuogumą

Chamas pamatė tą patį nuogumą, kurį skausmingai jautė ir mūsų protėviai kai tik užvalgė uždrausto vaisiaus (Pr 3:7) ir ir kurį iš gėdos jausmo pridengė figmedžio lapais. Tačiau iš paties Nojaus pusės tame buvo labai mažai kaltės: pirmausia, kaip matosi iš konteksto, jis tai padarė miegodamas ir suprantama, nesąmoningai. Antra, jis tai padarė namuose (palapinėje), kur neturi žvelgti svetimas nekuklus žvilgsnis ir kur kiekvienas žmogus turi teisę sau leisti daugiau laisvės.

ir papasakojo savo dviem broliams lauke.

Šie žodžiai išduoda visa Chamo kaltę: jei Chamas būtų tik netyčia tapęs liudininku tokio gundančio vaizdo ir jam nesuteikęs jokios ypatingos reikšmės, tai jis būtų nepadaręs jokio nuodėmingo veiksmo. Skubėjime pasakoti broliams apie tai, ką mate, matomas jo prigimties gilus sugedimas. Jo poelgyje matomas piktas džiaugsmas žeminant tėvą, savimi pasididžiavimo ir savo viršenybės tėvo atžvilgiu jausmas, matoma jame gėdos jausmo stoka.

Neieškok sau garbės, nuplėšdamas garbę savo tėvui, nes tėvo gėda nėra tau jokia garbė! (Sir 3:10)

Kas keikia tėvą ir motiną, bus nubaustas mirtimi. (Iš 21:17)

Kiekvienas gerbs savo motiną ir tėvą, švęs mano šabus: aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas. (Kun 19:3)

Juk Dievas yra įsakęs: Gerbk savo tėvą ir motiną! ir: Kas keiktų tėvą ar motiną, mirte tenumiršta! (Mt 15:4)

Akis, kuri tyčiojasi iš savo tėvo ir niekina savo seną motiną, bus slėnio kranklių iškapota ir erelio jauniklių sulesta. (Pat 30:17)

Chamas džiaugėsi, jog tas, kuris tarnavo pavyzdžiu griežto gyvenimo ir varžė savo piktumą, dabar yra netinkamoje padėtyje dėl apgirtimo.

Pr 9:23. Tuomet Šemas ir Jafetas paėmė drabužį, užsidėjo jį ant abiejų pečių ir, eidami atbulomis, uždengė savo tėvo nuogumą.

Šiuo veiksmu jie ne tik neišreiškė pritarimo Chamo poelgiui, bet ir pašalino jo priežastį. Chamas savyje pastebėjo ydingą polinkį ir sugadintą vaizduotę, sūniškos tėvui pagarbos trūkumą. Priešingai, Šemas ir Jafetas mus parodė skaistumo, sveikos gėdos ir aukštos sūniškos meilės tėvui, pagarbos jam net ir atsidūrusiam negarbingoje apgirtimo būsenoje pamokantį pavyzdį

Kadangi jų veidai buvo nugręžti į kitą pusę, nuogo savo tėvo jie nematė.

Menka, tačiau charakteringa detalė, įrodanti, kokio aukšto laipsnio buvo šių dviejų Nojaus sūnų moralinis jautrumas.

Pr 9:24. Kai Nojus išsiblaivė nuo vyno

Iš čia matosi, jog visa tai atsitiko Nojui miegant, t.y. nedalyvaujant jo sąmoningai valiai.

ir sužinojo, ką jo jauniausias sūnus buvo jam padaręs,

Jonas Auksaburnis mano, jog gali būti, kad Nojus apie visa tai sužinojo iš Chamo brolių pasakojimo. Tačiau broliai apie tai tėvui pasakojo ne tam, kad apkaltintų brolių, o kad Chamas gautų tinkamą jo ligos gydymą.

Chamas pagal amžių buvo ne jauniausias, o vidurinis sūnus:

Nojaus sūnūs, išėjusieji iš arkos, buvo Šemas, Hamas ir Jafetas. (Pr 9:18)

Jauniausias pagal amžių buvo Jafetas, tačiau Chamo siela pasirodė esanti jaunesnė ir jo išūlumas pastatė aną žemiau jaunesnio brolio. Žydiškame Biblijos tekste žodis „jaunesnis“ išreiškia palyginamąją formą, t.y. nerodo, kad Chamas yra pats jauniausias amžiumi tarp visų Nojaus sūnų.

Nojus prakeikia Chamą

Trijų sekančių eilučių žodžiais aprašyta įkvėpta Nojaus pranašystė. Remdamasis faktais, kurie parodo jo vaikų polinkius ir elgesį, jis apsako kiekvieno jų likimą, o kartu ir jų palikuonių likimą.

Pr 9:25. Jis tarė: Tebūna prakeiktas Kanaanas!

Kodėl visas prakeikimo sunkumas krinta ne ant pagrindinio kaltininko Chamo, o ant ant jo sūnaus Kanaano? Egzistuoja keletas spėjimų.

Origenas, sekdamas žydų tradiciją aiškina, jog paauglys Kanaanas pirmas pamatė nederamą senelio elgesį ir apie tai papasakojo savo tėvui Chamui. Tačiau šis aiškinimas neatlaiko kritikos jau vien dėl to, jog negalima tame pačiame nusikaltime laikyti labiau atsakingu jauną, neišmintingą paauglį, negu brandų vyrą.

Jonas Auksaburnis pateikia labiau pagrįstą aiškinimą. Anot jo, Nojus norėjo ir nubausti Chamą už jo nusikaltimą bei jo įžeidimą, ir kartu nepažeisti palaiminimo, kartą jau duotą Dievo, kuomet jie išėjo iš arkos (Pr 9:1). Nojus, prakeikdamas Kanaaną, labiau už bet kurį kitą įkūnijusį savyje savo tėvo bruožus ir todėl ypatingai jam artimą ir brangų, skyrė labiausiai jautrų prakeikimą ir pačiam Chamui. Taip pat yra labai svarbus ir genties vaidmuo būsimoje Izraelio istorijoje, todėl pranašiško

regėjimo dvasioje Nojus ir ištaria prakeikimą tik vienam Kanaanui, neliesdamas kitų Chamo vaikų.

Jis bus žemiausias vergas savo broliams.

Tai įprasta žydų kalboje forma sustiprinti minčiai (aukčiausias laipsnis), kuri gali būti taip išversta: visiškame paklūsime ir visiškoje vergijoje bus Kanaanas bei jo palikuonys Šemo ir Jafeto palikuonims. Ir istorija, iš tikro, pateisino šią pranašystę. Kanaano palikuonys buvo išžudyti ir atiduoti žydams vergauti Jozuės vadovavimo laikais, kai buvo užimama pažadėtoji žemė:

Užtat būkite prakeikti! Visą laiką būsite vergai, malkų kirtėjai ir vandens nešėjai mano Dievo Namams. (Joz 9:23)

Valdant Dovydui ir Saliamonui, kanaaniečiai ne kartą patyrė Šemo palikuonių sunkią ranką ir jiems tarnavo:

Visus neizraeliečius gyventojus, išlikusius iš amoriečių, hetitų, perizitų, hivitų ir jebusitų, – krašte dar buvo išlikę jų palikuonių, kurių izraeliečiai nepajėgė visiškai išnaikinti, – Saliamonas pajungė vergo lažui iki šios dienos. (1 Kar 9:20-21)

O kitos chamitų atšakos – finikiečiai ir etiopai buvo pavergti Jafeto genčių – persų, graikų ir romėnų.

Šemo palaiminimas

Pr 9:26. Ir pridėjo: Šlovė VIEŠPAČIUI, Šemo Dievui!

Šemui suteiktas palaiminimas yra visiška priešingybė Kanaano prakeikimui. Nuostabiausia, kad apreiškimo Dievas – Aukščiausiasis – pirmą kartą vadinams Šemo Dievu. Tai reiškia, jog Šemo palikuonys bus ypatingai artimame santykiyje su Kūrėju, kaip Dievo išrinktosios tautos pradininkai, kad iš jų tarpo gims patriarchai ir pranašai – Dievo tarnai žemėje ir, galiausiai, iš jo palikuonių gims ir pats Gelbėtojas Jėzus Kristus.

Tebūna Kanaanas jiems vergas!

Kanaaniečiams skirta būti Šemo palikuonims vasalo padėtyje, kokioje jie atsidūrė Jozuės laikais ir žydų karalių valdymo laikais.

Nojaus malda už Jafetą

Pr 9:27. Tepadaro Dievas vietos Jafetui,

Jafeto palikuonims buvo skirta plačiausiai pasklisti pasaulyje. Ir iš tikrųjų, kaip Kaukazo gentys, jos pasklido didžiojoje Azijos dalyje, beveik po visa Europą ir Ameriką, jos sudaro privilegijuotą dalį žmonių kitose Naujojo ir Senojo pasaulio šalyse.

Kiekybinį Jafetitų paplitimą atitinka ir jo inetelektualinė viršenybė: Indijos metafizika, Graikijos filosofija, Romos strategija ir visa šiuolaikinė civilizacija turi būti dėkinga daugiausiai jafetitų genijui.

teleidžia jam gyventi Šemo palapinėse,

Čia kalbama ne apie Dievą, o apie Jafetą, kuriam pranašaujama, kad atėjus laikui bus skirta viešpataujanti padėtis Šemo atžvilgiu. Ir iš tikrųjų, ši pranašystė pasitvirtino politine prasme, kai Jafeto palikuonys romėnai nugalėjo žydus ir sugriovė

Jeruzalę. Ji pasitvirtino ir religine prasme, kai kartu su Izraeliu į Jėzaus Kristaus Bažnyčią įstojo pagonys:

Todėl atsiminkite, kad jūs kadaise buvote kūnu pagonys, kuriuos vadino neapipjaustytais vadinamieji apipjaustytieji kūno apipjaustymu, atliktu rankomis. Tais laikais jūs buvote be Kristaus, svetimi Izraelio bendruomenei, tolimi pažado sutartims, be vilties ir be Dievo pasaulyje. Bet dabar Kristuje Jėzuje jūs, kadaise buvusieji toli, esate tapę artimi dėlei Kristaus kraujo. Jis yra mūsų sutaikinimas, iš abejų padaręs viena, sugriovęs viduryje stovinčią pertvarą, savo kūnu panaikinęs priešybę. Jis panaikino įsakymų įstatymą su jo potvarkiais, kad iš dviejų jame būtų sukurtas vienas naujas žmogus. Jis įkūrė taiką. (Ef 2:11-15)

Jono Auksaburnio supratimu, per šiuos palaiminimus, kuriuos Nojus išsakė Šemui ir Jafetui, jis išpranašavo dviejų tautų likimą: per Šemą – Judėjų, nes iš jų kilo žydų patriarchas Abraomas, o per Jafetą – pašaukimą pagonių.

o Kanaanas tebūna jų vergas

Šios pranašystės išsipildymo patvirtinimą galima matyti juodųjų žmonių rasės buvime priklausomais nuo baltųjų žmonių rasės ir visapusiško pastarosios dominavimo atžvilgiu pirmosios.

Taigi Nojaus pranašystėje galima shematiškai išvelgti svarbiausias žmonijos istorijos kryptis, kurios yra įkūnytos likimuose trijų Nojaus sūnų, kaip pradininkų visos žmonijos. Čia ir ir mylimiausias Nojaus pirmgimis - Šemas, kuriam pranašaujama ypatingas Dievo palankumas. Čia ir nedėkingasis Chamas, kuriam skelbiamas atmetimas, vergija. Čia ir jauniausias sūnus - Jafetas, kurio likime išsipildė ir evangelinė pranašystė, jog “paskutiniai taps pirmaisiais”, pirmaisiais kultūrine – istorine prasme, taip pat ir krikščioniška – religine prasme.

Pr 9:28. Po tvano Nojus gyveno tris šimtus penkiasdešimt metų.

Pagal kai kurių biblistų paskaičiavimus potvaniniai trys šimtai penkiasdešimtieji metai sutampa su Abraomo gyvenimo penkiasdešimt aštuntaisiais metais. Taigi, Nojus buvo liudininkas babilono bokšto statybos ir po to vykusio tautų išsklaidymo po visą pasaulį.

Nojaus mirtis

Pr 9:28. Iš viso Nojus gyveno devynis šimtus penkiasdešimt metų. Tada jis mirė.

Abi šios chronologinės datos primena mums gerai žinomus panašius pavyzdžius iš setitų ir kitų geneologijų:

Taigi iš viso Lamechas gyveno septynis šimtus septyniasdešimt septynerius metus. Tada jis mirė. (Pr 5:31)

Nojus buvo paskutinis iš patriarchų, išgyvenęs iki tokios giles senatvės. Ir tai vyko ne be ypatingo Dievo pramatymo: paskutinių šešių šimtų metų ikitvaninių laikų veikėjas Nojus buvo liudininkas pirmų trijų su puse šimto metų naujosios, potvaninės žmonijos istorijos ir savo asmenybe jungė abu šiuos pasaulius ir tarnavo kaip nešėjas ir saugotojas visų universalių žmonijos tradicijų. Per tuos šešis šimtus ikitvaninių metų jis turėjo galimybę klausytis Metušelaho (Pr 5:21-27) apie pirmuosius

žmonijos amžius, apie kuriuos Metušelahas girdėjo tiesiogiai iš paties Adomo. Per tris su puse šimto potvaninių metų Nojus turėjo galimybę kalbėti ir perteikti visas šventas tradicijas Abraomui, iš kur per dvi – tris pakopas (Jokūbas, Levis) visa tai ir natūraliu keliu galėjo pasiekti Pradžios knygos užrašytoją Mozę, kuris be to, buvo apšviestas antgamtiniu dievišku Apreiškimu. Taip buvo perduodama iš lūpų į lūpas tradicija, užrašyta Biblijos eilutėse, ir tuo metu, kai Mozė jas užrašė, visa žydų tauta galėjo patikėti tiesa šių pasakojimų.